

Stf justitieombudsmannen
Karin Almgren

Anmälan mot Kronofogdemyndigheten för långsam handläggning av en ansökan om verkställighet

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Kronofogdemyndigheten och uppgav i huvudsak följande.

Hon skickade in en ansökan om verkställighet i juli 2024. Trots att det nu har gått mer än sex månader har hon ännu inte fått besked om ärendet har börjat handläggas. Den utdragna handläggningstiden har orsakat henne både ekonomiska och praktiska besvär.

Utredning

JO hämtade inledningsvis in dagboksblad och handläggarnoteringar i ärendet.

Kronofogdemyndigheten uppmanades därefter att yttra sig över anmälan och särskilt besvara frågan om myndighetens handläggning av ärendet var förenlig med 9 § första stycket förvaltningslagen.

I sitt remissvar anförde myndigheten, genom rättschefen, i huvudsak följande (bilagor här utelämnade):

Ärendet m.m.

BB har idag ett pågående mål om verkställighet hos Kronofogden... Målet avser en ansökan den 19 juli 2024 från AA. Grunden för ansökan är Sundsvall tingsrätts tredskodom den 23 maj 2024...

Samma dag som ansökan kom in skickade Kronofogden en underrättelse om registreringen av målet till AA via digital brevlåda. Kronofogden kontrollerade ansökan och godkände målet för verkställighet den 22 juli 2024. Efter att målet blivit godkänt skickade Kronofogden en underrättelse om målet till BB via lösbrev. Av underrättelsen framgick bl.a. total skuld att betala, uppgifter om skulden och att sista dag att betala skulden var den 5 augusti 2024.

Med anledning av verkställighetsmålet startade Kronofogden upp en utredning av BB:s tillgångar den 23 januari 2025.

Målet om verkställighet är fortfarande pågående. Det pågår till dess skulden blir fullbetald eller målet återkallas, förutsatt att AA betalar den årliga grundavgiften inom förelagd tid.

Rättslig reglering

Som statlig förvaltningsmyndighet är Kronofogden skyldig att följa regelverket i förvaltningslagen (FL), om inte annan lag eller förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från FL. Kronofogden måste alltså bl.a. beakta 9 § första stycket FL som innebär att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Mål om verkställighet, såsom utmätning, handläggs enligt utsökningsbalken (UB) och utsökningsförordningen (UF). Handläggningen beskrivs i Kronofogdens handbok Utmätning (se särskilt avsnitten 3.1–3.3, 3.7, 4, 5 och 6.6 i detta fall). Kronofogden ska också ta hänsyn till olika interna styr- och stöd-dokument.

När en ansökan om verkställighet har kontrollerats och Kronofogden har godkänt målet för verkställighet, skickar Kronofogden i normalfallet en underrättelse om målet till gäldenären. I underrättelsen står det inom vilken tid gäldenären ska betala skulden för att undvika utmätning. Som utgångspunkt gäller att utmätning inte får ske innan denna kravtid har passerat. Detta framgår av 4 kap. 12 § UB (se även 6 kap. 1 - 2 §§ UF).

Enligt 4 kap. 9 § UB ska Kronofogden i den utsträckning som det behövs med hänsyn till ansökans innehåll, tillkommande uppgifter, gäldenärens förhållanden och omständigheterna i övrigt utreda gäldenärens anställnings- och inkomstförhållanden och undersöka om gäldenären har utmättningsbar egendom. Kronofogden får vidta de utredningsåtgärder som är befogade. Av förarbetena framgår att det är Kronofogden som avgör vilka utredningsåtgärder som bör vidtas i det enskilda fallet (se prop. 2021/22:197 s. 11 och 29.).

I samband med en ny utredning kring en gäldenär upprättar Kronofogden en så kallad utredningsstrategi och utför maskinell registerforskning, vilket inhämtar information om fordon, inkomster, bankengagemang och fastigheter/pantbrev. Information kan också inhämtas manuellt från olika register. Vid uppstart av en utredning ska Kronofogden alltid kontrollera skatterregistret, bilregistret, Metria FastighetSök och Retriver. Detta framgår av Kronofogdens interna styr-dokument. [...]

Utmätning ska ske så snart som möjligt efter det att de handlingar som behövs har kommit in till Kronofogden, vilket framgår av 4 kap. 10 § första stycket UB.

Kronofogden får utmäta egendom som tillhör gäldenären om förutsättningar för utmätning föreligger. Egendomen måste bl.a. ha ett utmättningsbart värde och utmätningen måste enligt 4 kap. 3 § UB vara försvarlig. En utmätning måste också vara proportionerlig enligt Europakonventionen.

I 4 kap. 9 a § UB finns en bestämmelse om när Kronofogden ska upprätta en så kallad utredningsrapport. Om gäldenären enligt utredningen saknar tillgångar till full betalning av utmättningsfordringen, ska Kronofogden snarast underrätta sökanden och gäldenären om detta. Sökanden ska också underrättas om vilka utredningsåtgärder som myndigheten avser att vidta senare under målets handläggning.

Kronofogden har som mål att 90 procent av alla gäldenärer hos verkställigheten ska bli utredda inom nio månader (se Verksamhetsplan 2025, KFM 9496-2024).

Kronofogdens bedömning

År 2023 hade Kronofogden ett historiskt högt ärendeflöde. År 2024 fortsatte antalet ärenden att öka. Vid utgången av år 2024 uppgick den totala skulden hos Kronofogden till ca 138 miljarder kr, en ökning med 16 procent jämfört med årsskiftet 2023/2024. Jämfört med för två år sedan har den totala skuldsumman ökat med 36 procent. På tio år har skuldberget nästan fördubblats. Vid årsskiftet 2024/2025 var 436 996 personer registrerade hos Kronofogden, en ökning med 5 procent, eller nästan 20 000 personer, jämfört med föregående år. Utöver antal registrerade personer var 84 000 företag registrerade. Under år 2023 ökade antalet utsökningsmål med ca 45 000 ärenden (två procent). Under år 2024 var ökningen ca 67 000 ärenden (tre procent). Kronofogdens handläggningstider förändras kontinuerligt, bl.a. beroende på hur många ärenden som kommer in. Trots att Kronofogden har arbetat hårt med prioriteringar har väntetiderna ökat.

Som framgår ovan ska utmätning ske så snart som möjligt efter det att behövliga handlingar kommit in till Kronofogden. Men det finns ingen lagstadgad tid inom vilken Kronofogden ska påbörja en utredning. Den enskilde får således normalt acceptera att handläggningen av ett ärende kan ta viss tid. Den enskilde får också tåla att handläggningen av ett visst ärende drar ut på tiden därför att andra, mer brådskande, ärenden måste handläggas med förtur.

I detta ärende framgår att AA ansökte om verkställighet den 19 juli 2024 och att BB hade till och med den 5 augusti 2024 på sig att betala skulden innan Kronofogden fick vidta åtgärder för verkställighet. Det framgår att Kronofogden startade upp utredningen av BB den 23 januari 2025 och att Kronofogden vidtog alla befogade utredningsåtgärder innan Kronofogden avslutade utredningen den 10 februari 2025. BB blev alltså helt utredd inom ca sju månader från det att Kronofogden tidigast kunde påbörja utredningen. Denna väntetid ligger inom myndighetens mål att 90 procent av alla gäldenärer inom verkställigheten ska bli utredda inom nio månader. Skälet till väntetiden är att utsökningsärendena hanteras i turordning. Vidare har inte kommit fram att AA med anledning av väntetiden gått miste om utmätning eller utbetalning i någon större utsträckning. Om det t.ex. hade uppstått en fordran på överskjutande skatt under väntetiden hade den fordran blivit utmätt maskinellt, så länge kravtiden passerat.

Sammanfattningsvis har handläggningen av ärendet skett enligt Kronofogdens rutiner samt på ett så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt sätt som möjligt utan eftersättande av rättssäkerheten.

AA fick tillfälle att kommentera remissvaret.

Bedömning

Efter att Kronofogdemyndigheten registrerat AA:s ärende och skickat en under rättelse till gäldenären att betala skulden senast ett visst datum vidtogs inga handläggningsåtgärder under drygt fem månaders tid. Det aktuella ärendet kan inte sägas vara av särskilt komplicerad art och jag finner det bekymmersamt att inga åtgärder vidtogs under så lång tid. Jag noterar vidare att Kronofogdemyndigheten inledde tillgångsutredningen först ett par dagar efter att en tjänsteman hos JO kontaktat myndigheten och begärt in handlingar i ärendet. Vid en sammantagen bedömning finner jag dock att det som har framkommit i ärendet inte kan ligga till grund för kritik. Jag vill ändå framhålla följande.

Kronofogdemyndigheten har angett att myndigheten under senare tid upplevt en stor ökning av antalet ärenden, vilket i sin tur har lett till att väntetiderna ökat.

Jag har förståelse för att myndigheten befinner sig i ett ansträngt läge på grund av detta. Det följer emellertid av 9 § förvaltningslagen att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rätts säkerheten eftersätts. I detta ligger ett krav på myndigheten att aktivt driva ärendet framåt så att ett beslut kan fattas så snart som möjligt. Att en myndighet har stora ärendebalanser utgör ingen godtagbar ursäkt för att skyndsamhetskravet åsidosätts.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av stf JO Karin Almgren. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättsakkunniga Jessica Jern har föredragit ärendet och byråchefen Johan Thorblad har deltagit i beredningen.